СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXI. Число 182. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 6. серпня, 1923. VOL. XXXI. No. 182. Jersey City, N. J., Monday, August 6, 1923. THREE CENTS

КУЛИДЖ ПРЕЗИДЕТОМ.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ПОХОРОНІВ ГАРДИНГА

ПЛІМАВТ, Вермонт, 3. серпня. — Калвин Кулидж став президентом Злучених Держав, зложивши приписану законом присягу.

Присягою проводив йому власний його батько, на котрого фармі відбувалася урочистість. Присягу перетелеграфували з Вашингтону.

Сейчас по зложенню присяги Кулидж всів на поїзд та поїхав до Вашінгтону

ПЕРША КОНФЕРЕНЦІЯ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА З МІНІСТРАМИ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Президент Кулидж приїхав сюди нині о 9. годині рано і зараз відбув конференцію з секретарем стейту Гюзом, одиноким міністром Гардинга, остаючим тепер в Вашінгтоні, таількома провідниками републиканської партії. Предметом нарад було питанне перших урядових кроків нового президента.

Сподіються, що Кулидж самоперше видасть до американського народа проклямацію про смерть Гардинга та установить день жалоби по покійнім.

Президент Кулидж задержався в готели Вилард та казав повідомити вдову Гардинга, що він буде жити в гостинниці так довго, поки її буде вигідно оставати в Білім Домі.

ЦІЛИЙ СВІТ ПОРАЖЕНИЙ ВІСТКОЮ ПРО СМЕРТЬ ГАРДИНГА

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Як видно з одержаних вдовою Гардинга та урядом телеграфічних депеш, весь світ пораженний несподіваною смертю президента Злучених Держав.

ЗАМІШАННЄ В РЕПУБЛИКАНСЬКІЙ ПАРТІЇ

САН ФРАНЦИСКО, 3. серпня. — Републиканські головачі не вкривають факту, що смерть президента Гардинга лишила републиканську партію в стані страшного хаосу.

Головною причиною сього замішання є те, що перед своєю смертю Гардинг був загально признаним провідником републиканської партії. Побоюються поважного розламу в сій партії.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ПОХОРІВ ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНГА

СЕН ФРАНЦИСКО, 3. серпня. — Тіло покійного президента Гардинга виїхало нині в послідну подорож. Іде воно почерез Злучені Держави до Вашінгтону, де йому справиться врочисті похорони. Звідти тіло буде перевезене та поховане в огайськім місті Маріоні.

На двірци відправляли тіло сотки тисяч видців. З тілом будуть їхати члени кабінету та приятелі Покійного та пані Гардингова.

Спеціяльний поїзд, везучий тіло буде задержуватися лишень на стільки, на скільки сього буде вимагати потреба руху.

ЖАЛОБНИЙ ЗЇЗД ПРОВІДНИКІВ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Самуель Гомперс, голова Американської Федерації Праці, скликав спеціяльне жалобне засідання головних урядників організації, на котрому вислано конделенційні телеграми до вдови Гардинга та привітну телеграму до Кулиджа, в котрій обіцюють йому помагати в усіх його зусиллях коло піднесення добробуту краю.

З НЮДЖЕРСЬКОГО СТРАЙКУ

ТРЕНТОН, 3. серпня. — Третий день великого страйку робітників нюджерських вуличних зелізниць (стріткар) проминув без ніякого заколочення.

Робітники держаться солідарно. На відбувшихся зборах страйкарів провідники страйку говорили, що замовлені трамваевими компаніями „боси" та „джитні" не потрафлять перевести всеї публики та що страйк мусить покінчитися скоро побідою страйкарів. Юнійні провідники заперечують подані до газет вістки, що буцімто страйк ослабає.

НЕМА ГЛОТИ ІМІГРАНТІВ НА ЕЛИС АЙЛЕНД

НЮ ЙОРК, 3. серпня. — Комишенер іміграції Керен заперечує вістку, яка появилася в деяких газетах, що буцімто на Елис Айленд панує страшне переповнення.

ВЕЛИКА ЛОВЛЯ

НЮ ЙОРК, 3. серпня. — Прибережна сторожа піймала на Атлянтийському Океані коло побережа стейту Ню Джерзі дві моторові лодки та сконфіскувала ладунок коняку вартости яких 40,000 долярів.

РОБОЧИЙ ДЕНЬ В СТАЛЕВІМ ПРОМИСЛІ

ШІКАГО, 3. серпня. — Урядники найбільшого американського сталевого підприємства оголошують, що 12-годинний робочий день буде скасований наперед в стальовнях підприємства в Шікаго. Знесенне довгого дня наступить вже в найблизчий понеділок.

ЗРІСТ ІМІГРАЦІЇ ДО КАНАДИ.

ОТАВА. Канада. 2. серпня. — Департамент кольонізації подає до публичного відома свої обчислення, після котрих іміграція до Канади зросла в перших 3 місяцях сього року о 68 процент.

Уряд пояснює сей зріст переважно поворотом до Канади тих імігрантів, що за послідних кілька літ були вивамдрували до Злучених Держав, заманені вістками про великі добробути. Тепер вони розчарувалися і вертаються назад.

САМОВБИВСТВО ПОЛЬСЬКОГО ПОЛКОВНИКА.

В Стрию поповнив самовбивства польський полковник Юзеф Борковскі. Причиною самовбивства були махінації підчас військового перегляду, які слідчій комісії удалося викрити, а за котрі полковника чекала судова відповідальність.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ПРО АРХИПЕНКА.

Американський журнал Тедовленд (за липень с. р.) помістив статтаю про українського артиста-скульптора Олександра Архипенка, котрий тепер живе в Берліні.

Газети подали його потрет і кілька знимок його творів. Притім зазначує, що він небаром приїде до Америки, де у-ладить свою виставу.

БЕЗРОБІТТЯ В МОСКВІ.

Московський совіт в цілях боротьби з безробіттям, яке що далі все більше зростає, звернувся до правительства з допомогою про видачу в міліон рублів золотих для організації громадянських робіт в Москві. На 15. липня в звязку з спиненням продукції на текстільних фабриках число безробітних збільшиться ще на 17.000 чоловік.

Скасування комісаріяту для національних справ в Росії.

З приводу творення Союза совітських републик скасовано комісаріят для національних справ.

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ ПРИ ПОМОЧІ БЕЗДРОТНОГО ТЕЛЕГРАФУ.

На товарових кораблях, котрі належать або до приватних підприємств або до правительства, заведено для залоги лікарську поміч при помочі бездротного телеграфу. Сигналізується до шпиталів (що є на вибраній лісті) і відтам одержується вказівки від дижурного лікаря. Капітан такого корабля мусить бути обзнакомлений з вказівками, що торкаються лікарської помочі в наглих припадках. Для цієї цїли вчаться вони на спеціяльному курсі. Їх обовязком також є при помочі присутного на кораблі телеграфіста — порозумівагися з лікарем на віддаль. Товарові кораблі не мають свого лікаря. Отже коли хтось із залоги захоріє, може мати лікарську поміч лиш з підручної аптички. Лікарська поміч на віддаль, хоч не заступить лікаря на місцю, — всетаки приносить велику присаугу.

РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА ВЖЕ НЕ СІДАЄ НА ПОЛЬСЬКИЙ ТРОН.

Румунська газета Люпта пише, що румунська королева вже покинула гадку сідати на польський трон разом зі своїм чоловіком яко королем Польщі, але, що хоче на той трон посадити (видко, що таки якийсь трон мусіла надибати у Варшаві) одного з молодих князів свого роду.

ПОЖЕЖА В КОПАЛЛНЯХ НАФТИ.

В Баку вибухла грізна пожежа в копальнях нафти. Пожежа тревала 2 доби і знищила 15 копалень із продукцією нафти 30.000 пудів денно.

СКІЛЬКИ КОШТУЮТЬ ПОЛЬЩУ ПОСЛИ?

Соймова каса виписала на липень послам і сенаторам 2,950,380,000 мк. пенсії. А чи всі то посли і сенатори, що отримують пенсії з народніх податків дбають про інтереси народу?

НОВИЙ СПОСІБ БОРОТЬБИ.

Бюро центрального комітету російської комуністичної партії секретним обіжником всім партійним комітетом, що зелізничі катастрофи, які поширились тепер в центральній Росії й на Україні, як встановлюють розслідування, не являються справою краних злочинців, а є новим родом повстанського руху, яким має на увазі зруйнувати транспорт й зелізнодорожний рух. Обіжник пропонує партійним комітетом зобовязати членів партії допомагати органам державного політичного управління в боротьбі з ворогами трудящого люду й притягти до цієї роботи співчуваючі безпартійні маси.

ВИВІЗ ЗБІЖА З РОСІЇ.

При комісаряті шляхів відкрилась нарада голов правлінь зелізниць в справі підготовки транспорту збіжа закордон в осінню кампанію. Всього призначено до перевозки коло 500 міліонів пудів збіжа, частина якого призначена до вивозу, а частина складає продподаток. Експортні перевози почнуться в вересні й дійдуть до максимума в жовтні-грудні. Паровозів для переведення цих перевозок, на думку наради, є досить; що до вагонів то в них відчувається брак.

В Петербурзі відбулась урядова нарада з привду вивозу хліба за кордон. Представник миколаївської зелізниці заявив, що його зелізниця готова до перевозок. Меньш підготовлена до перевозок північно-західна зелізниця.

На крайовій сільсько-господарській конференції північно-західньої области уповноважений комісаріят земельних справ сповістив, що в північно-західній области треба сподіватись неврожаю. В багатьох місцевостях озимина вимокла, а ярина зовсім не сіяли. Промислова кріза викликала відплив робітників на села. Треба порушити питання про громадські роботи для селян.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ЦІЛИЙ СВІТ СУМУЄ З ПРИВОДУ СМЕРТИ ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНГА

ТРИДНЕВНА ЖАЛОБА В БРАЗИЛІЇ

РІО ДЕ ДЖАНЕЙРО, столиця Бразилії, 3. серпня. — Президент Бразилії Бернардес оголосив триденну жалобу в цілій републиці з приводу смерти президента Злучених Держав Гардинга.

КОРОЛЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПРОГОЛОШУЄ ЖАЛОБУ ПО СМЕРТИ ГАРДИНГА

ЛОНДОН, 3. серпня. — Англійський король Юрій проголосив однотижневу жалобу на королівському дворі з приводу смерти президента Злучених Держав, Воррена Гардинга.

Жалоба зачалася з хвилею проголошення.

ЗАЯВА СПІВЧУТТЯ ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 3. серпня. — Президент Франції Александер Мільран вислав до Вашингтону телеграму, в якій заявив, що Франція обєдналась у смутку по смерти президента Гардинга.

ВРАЖІННЄ ПО СМЕРТИ ГАРДИНГА В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 3. серпня. — Смерть президента Злучених Держав Воррена Гардинга боляче вразила весь англійський нарід і викликала смуток та заяви симпатії з усіх кругів англійської суспільности.

Посадник міста Лондону висловив заяви співчуття в імени англійського народу.

Американці в Лондоні відкликали всі товариські забави з приводу смерти Гардинга.

АМЕРИКАНЦІ В ПАРИЖІ ПРО СТРАТУ ІЗЗА СМЕРТИ ПРЕЗИДЕНТА

ПАРИЖ, 3. серпня. — Вість про смерть президента Гардинга поразила Американців, що пробувають тепер тут на вакаціях.

Американський амбасадор Геррик, міністер скарбу Меллон, видавець часописий з Ню Йорку Мансі й інші висловили свій глибокий жаль ізза смерти Гардинга і назвали страту великим ударом для Америки і для цілого світа.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ГАРДИНГА

ЛОНДОН, 3. серпня. — Тутешня преса богато пише з приводу смерти президента Гардинга.

Вона вказує на його заслуги для справи мира і підносить успіх при заключенню вашингтонського розоружного договору. Також кожда часопись згадує про особисті прикмети покійного президента, вказуючи на його скромність, делікатність в поведенню з людьми і добру вдачу.

Дневник Дейлі Мейл помістив передовицю про Гардинга в чорних обвідках.

ЗАЯВИ СПІВЧУТТЯ ІТАЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ, ПРЕМІЄРА І ПАПИ РИМСЬКОГО

РИМ, 3. серпня. — Італійський король Віктор Емануїл, премієр Беніто Муссоліні і римський папа Пій XI вислали до Вашингтону заяви співчуття ізза смерти президента Гардинга.

ПРИЇЗД ЛОЙДА ДЖОРДЖА ДО АМЕРИКИ ЩЕ НЕ ПЕВНИЙ

ЛОНДОН, 3. серпня. — Секретар бувшого англійського премієра Лойда Джорджа заявив, що відомости про намірену подорож Лойда Джорджа до Америки є неофіціяльні. Покищо, каже він, Лойд Джордж ще не рішився, чи дійсно поїде до Америки.

ІТАЛІЯ ОСТЕРІГАЄ ПУБЛИКУ ПЕРЕД КУПНОМ ДІЯМАНТА

ЛОНДОН, 1. серпня. — Тутешня італійська амбасада видала таку оповістку:

Італійське правительство остерігає публику перед купном діямантів від бувшої цісареви Зити, бо Італія має до них претенсії.

ЯК ПАДЕРЕВСЬКОГО ВИКИНЕНО З РОСІЇ

ПАРИЖ, 10. липня. — З нагоди концерту Падеревського в Парижі тутешня преса пригадує, як російська влада прогнала була Падеревського з Росії.

Він ще яко молодий артист грав раз на фортепяні в Петербурзі на концерті в царському дворі.

По концерті цар Александер III приступив до нього і сказав:

— Ви великий артист і честь для Росії!

— Даруйте, Ваша Високости, для — Польщі, відповів Падеревський.

На другий день по сій розмові Падеревський дістав був приказ опустити Росію і з того часу він туди більше не вертався.

Перед концертом в Парижі Падеревський держав руки пів години в горячій воді. Се, каже він, найліпший спосіб для піяністів.

"SVOBODA" [illegible]
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.50	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Бал. У. Н. Союзу 1333 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РЕВОЛЮЦІЯ В АМЕРИЦІ.

Бувший президент Вудров Вилсон остерігає американський нарід перед революцією, яка, на його думку, грозить Америці.

Аби вратуватись перед соціяльною революцією, каже Вилсон, американський нарід мусить наперед відкупитись духово.

З приводу того першого прилюдного виступу Вилсона від часу недуги, американська преса заговорила і не признає йому рації. Каже, що в Америці цілком на жадну революцію не заноситься.

Се правда, що тепер на революцію в Америці не заноситься, але чи Америка може нині сказати, що за 10, 20, або 30 літ буде в Америці таксамо як нині? Прецінь і в 1766 році на революцію не заносилось, а за 10 літ була революція і тягнулась кілька літ.

Тепер не заноситься на революцію тому, що соціяльна боротьба в Америці ще не розвинена, і що в Европі і в Азії революція збанкротувала і служить яко відстрашаючий примір.

Але як соціяльна боротьба тут зможеться, а ціла Европа й Азія впаде в революцію, не задля теорій комуністичних а ізза соціяльних та політичних вимог життя, то й Америка не буде така безпечна перед революцією як нині.

Як не вратувалась від европейської війни; як не охоронилась навіть від фалшивої большевицької хвилі; як не відокремилась від подій в Ірляндії, так і тоді „елуфнес" не поможе. Вона й тоді не відгородиться від впливу нової революції в Европі й Азії, а скристалізовані соціяльні ріжниці і боротьба в Америці сьому тільки пособить.

Революції-ж не зарадиться самим тільки духовим відкупленнєм, але — реформами для усунення різкої соціяльної боротьби, а також помочю Европі стати вільною. Бо вона тепер, завдяки 14 пойнтам Вилсона, більше невільна як була перед народженнем 14 пойнтів.

Тяжка неволя політична, яка царить в Европі, піддержує і невиносимі економічні та соціяльні відносини, які пруть ні до чого іншого, тільки до революції.

Отже, замісць відкуплення духового — треба дійсної і загальної свободи в Европі і соціяльної справедливости в Америці, яко „дороги від революції".

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО РАЮ.

Наші робітники все ще вірять, що в совітській Росії і в так званій „Радянській Україні" робітничому населенню живеться дуже добре.

Вонoб то так і повинно бути, бо робітники найбільше причинилися до побіди большевизму, до того, що тепер править ними Троцький, Ленін, Дзержинський й компанія.

Але ці правителі, добившися до власти, мають видно иньші турботи, як ось червона армія, чеки, заграничка політика й агітація, а про робітників не дбають і вони попадають у чимраз гіршу біду.

Нище подаємо деякі автентичні дані, добуті зі звіту комісаря (міністра) праці і з урядової большевицької часописи „Економіческое Обозрѣніе". Пересічний заробок робітника в Росії і на Україні виносив місячно:

Року 1913 (перед війною) 22 золотих рублів; року 1922 (по революції) 10 рублів і 69 копійок; отже навіть не цілу половину колишнього зарібку, або иншими словами праця подешевіла у двоє, або ще иншими словами визиск робітничої сили піднявся у двоє.

А натомісць пожива ще значно подорожіла.

Щож тоді остається йому як не голодувати. І голодує. Через це праця його не така видатна, як була тоді, коли він добре віджилювався. До того загал населення зубожів, він відмовляє собі найконечнійших потреб, не купує виробів фабричних, фабрики не оплачують і стають. З України доносять, що 1. липня 1923 року замкнено 146 фабрик через брак сирого матеріялу і гроша на заплату робітників.

Отже число безробітних в Росії і на Україні росте.

В січни 1923 року було їх 67,000, а в грудни 1922, 291,000.

Протягом 1922 року число безробітних зросло вчетверо. Та це лиш обчислення з 52 міст губерніяльних. Число безробітних в цілій Росії і Україні богато й богато висше.

Ось як дбає большевицьке правительство про робітників, для котрих ніби то перевернуло воно до гори ногами цілий устрій колишньої Росії, помордувало міліони людий, другі міліони виголодувало, пограбувало церкви, музеї, позбавило міліони родин їх хат і родинного щастя.

Доказом цеї дбайливости есть також факт, що хоч в Росії і на Україні голод не переводиться, хоч вигляди на урожай дуже погані, то большевики всеж таки збіже продають за границю. Це вже не тільки глупо, але злочинно, це вже прямо звірство!

РОЗҐАРДІЯШ В ПОЛЬЩІ А ГРОЗА НОВОЇ ВІЙНИ.

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

[„Пшедмуже Европи". Муринська етика а „вархольство". Ліберум вето. Вітос в союзі з Хеною. „Рзнїй го поволі, бо то бил добри пон". Хенська часопись нагадує Мазурам 1846 рік. Спір між Шептицким а Пілсудским. Пілсудскі каже себе „цаловаць в д. . ." Шептицкі визиває його за се на дуель. Пілсудскі виступає з війска. Пир в його честь і його промова. Як хорих тінь його слідила. Тра влізти в болото, щоби зазнати слави. „Польска організація вольносці" і її відозва. „Конфедерація народова польска" і її організація. Король і королева румунські в Польщі. Польський кандидат на укр. гетьмана. Вітос вже кравату купив. „Вітоса хустечка до носа". Поїздка польських офіцирів в Румунію. Сила польського війска і муніції у Сх. Галичині. Хмари від заходу готуються на большевію. Мужицькі чуби в небезпеці.]

(Докінчення)

Напад „Курєра варшавського" на польських хлопів є лиша одною квіткою ілюструючою відносини між чесними **союзниками.** Можна собі представити які відносини панують між **явними противниками!**

До найбільшого і найбільш скандального конфлікту прийшло між теперішним міністром війни Шептицьким (мужем довіря Хени) а маршалком Пілсудским, що був головою „Стислої ради военної" зложеної з ґенералів, що мали на випадок війни бути начальниками армії. Спір повстав з тої-причини, що Шептицький без порозуміння зі „Стислою радою военною" — отже і без відома Пілсудського перепер в міністерстві та вніс до сойму проєкт нової організації найвизших урядів армії. Після того проєкту головним вождом армії в часі мира є міністер війни, котрому є підпорядковані яко виконавчі органи: шеф ґенерального штабу, предсідник найвизшої военної ради, та шеф военної адміністрації. З сего би виходило, що війско має стояти під необмеженою компетенцією міністра війни, то є чинника політичного, відповідального перед соймом. Через се армія була би наражена на політичні впливи а через се утратила би на боевій справности. Таке бодай підносять противники проєкту Шептицького.

Вістрє його було безперечно звернене проти Пілсудського, яко голови стислої ради военної ради і тому на засіданню першої — він дуже гостро напав і на Шептицького і на його проєкт. Прийшло до великої суперечки, серед котрої Пілсудський закинув Шептицькому що є „політичнон к—он" а на кінци зробив своїм противникам предложенне, щоби його „поцаловалі в д. . .". Друга версія каже немов то він заявив, що „цали ржонд мав в д—є"!

Остаточно Пілсудскі зрікся своїх урядів і достоїнств і виступив з війска, а Шептицкий післав йому секундантів та визвав його на дуель за завданий яфронт".

В цілій Польщі зашуміло як в улію: „стал сєн скандаль!" закричала Хена а оден з її органів „Ржечипосполіта" заявив, що „п. Пілсудскі виразілся о ржондзє нєбивалє непшизвоіти, же невонтпліве нігди і нігдзє на уржендовем посідзеню цяла паньствового чегось подобнего нє слишано".

Були вістки і телеграми, що поєдинок (дуель) вже відбувся і то без ніякої шкоди для суперників, але показалося, що до поєдинку взагалі не прийшло, бо президент держави Войцеховскі взяв справу в руки, і поєдинку відбути не позволив. Впрочім димісію Пілсудського приняв і так чесний маршалок побачив себе нарешті свобідним від всяких урядових обовязків.

Його приятелі устроїли в його честь в малиновій салі готелю „Брістоль" у Варшаві пир, в котрім взяло участь майже 200 осіб. Треба признати, що був там і справді цвіт польської інтеліґенції, може не так лівої, як радше ворожо до Хіени настроеної. Було там пять бувших міністрів, ректори високих шкіл, богато послів, кількох сенаторів, представники мистецтва та преси. Перший промовив старий, 80-літний сенатор Лімановський, історик визвольноз польської боротьби; далі забирали голос посол Анушь, бунтівник з табору Вітоса, пос. Мораческі і другі. Всі бесідники вихвалювали Пілсудского яко основника не лиш польської армії але і польської держави.

Пілсудскі зявився на пирі у звичайній стрілецькій блюзі, без всяких відзнак своєї шаржі і без ордерів.

Він і на становищи начальника держави все так виступав і аж коли мусів їхати в гостину до Франції приневолили його польські міністри понашивати відзнаки, й поначіпляти ордери та дати пришити до штаків широкі, червоні(ґенеральські лямпаси. Пілсудскі все себе уважає за „пепесовця", то є за члена польської партії соціялістичної, бож він був головним організатором боевої акції, сеї партії, в славних днях революційних рухів варшавських 1905—6 років. Коли показалося підчас всесвітної війни в 1917 р. що польські леґіони під проводом Пілсудского ведуть свою власну політичну лінію — Німці увязнили його (бриґадира!) і запроторили в маґдебурґську твердиню, де висидів аж до розвалу Німеччини в падолисті 1918 р.

Забираючи голос на згаданім пирі Пілсудскі розпочав свою промову ось як:

„В падолисті 1918 р. прийшов з віденського залізничого двірця через маршалківську улицю на улицю Монюшки чоловік, що звався Йосиф Пілсудскі. Він вертав з Маґдебурґа. Вертали тоді і инші люди з инших таборів і в тім нема нічо дивного, ані історичного. Сталося однакож щось надзвичайного. Через пару днів, без ніяких старань з його боку, без лісових концесій, без корупції і т. ин. сей чоловік став диктатором. Він видавав едикти і прикази, іменував урядовців та офіцерів. Всьо залежало від його волі".

Пілсудскі товкує собі се наданнє йому такої великої власти сим, що мав моральне право до того, через се, що носив стрілецьку блюзу. (Значить — зорганізував леґіони). Він представив далі в своїй промові як поробив ріжних людей послами, як скликав перший сойм і отворив його. Кілька неділь пізнійше вибрано його „начальником" держави і головним вождом. Слово „начальник" у Поляків дуже святе, бо першим „начальником" був Костюшко. Всьо то сталося без ґвалту та без корупції. Та рівночасно ситуація зміняєся: коло нього, перед ним, за ним, над ним станула якась тінь, котра його невідступала, слідила його рухи і всьо взагалі, що він робив! Той обридливий карлак став його невідступним — товаришем на кождім кроці так у днях слави, як і в днях нещастя і погрому. Він був „начальником" держави, а рівночасно комісія вибрана соймом робила доходження проти нього, чи він часом не украв королівських клейнодів. Він був начальним вождом, а рівночасно його підозрівано о се, що входив в коншахти з ворогами держави!

Той огидний карлак хотів його понизити до свого уровення. А коли він зложив найвизшу власть і вибрано першого президента держави (Нарутовича) то ті самі люди замордували його, що попередно тільки ненависти і огиди виказали взглядом „колаовника".

„І коли я подумав собі, що яко військовий маю сих люий боронити — то я заколибався. Ні! не буду їх боронити! І тому вертаю до вас, щоби віддихнути иншим воздухом! Деинде почитають і шанують своїх вождів. У нас мусить вожд піти найперше в болото — як той Йосиф Понятовскі (що втопився в Ельстері у битві під Ляйпціґом 1913 р. — Др. К. Тр.) щоби аж потім зазнати пошанівку".

Промову Пілсудского приняли зібрані на банкеті з великим одушевленнєм. Незадовго потім ліві партії злучилися разом в так звану **„Польську організацію свободи"** і видали маніфест, в котрім иншим говорять, що Пілсудскі уступив, „щоби роблячи враження співділання — своїм чистим іменем не покривати погубних для держави починів табору, що живе якимись тайними замірами та заговорами".

„Польські націоналісти, підпирані чужими живлами (дуже цікаво якими? чи французькими? — Др. К. Тр.) в борбі з державою і польською демократією, конспіруючи проти Польщі і деморалізуючи маси — коли їм не удалося дорогою замахів і мордів дійти до власти — тепер на соймовім терені заключили тайний договір з Вітосом та переняли правительство в Польщі в свої руки.

„Однак еще завчасно тріумфує злучена рекація!

„Табор воюючої Польщі буде боронити конституції, републиканських форм держави" і т. ин. — „а через карну сполуку своїх рядів — осягне остаточно і безумовно побіду новій відродженій Польщі. Най жиє польська републиква демократична! Най жиє Йосиф Пілсудскі! Проч з реакцією і її правительством!"

Ось яку відозву видала „Польська орґанізація свободи". Як бачимо — нічого в ній особливого нема, а що найважнійше нема навіть намеку на се, як вона задумує унормувати свої відносини до Українців, Білорусинів та Жидів. Мабуть що у тім напрямі вона не так далеко відбігла від Хени!

Тимчасом польська реакція орґанізуєся не на жарт і покликала до життя чисто по військовому зорганізовану **„Конфедерацію народову польску".** Хена нагадала собі той дивний спосіб орґанізовання в старій Польщі „конфедерацій" (як Тарноградзка, Ґарска, тарґовіцка і ин.) то є прямо держав в державі, зі своїм маршалком, соймом, міністрами та війском. Ті конфедерації також не мало причинились до розвалення старої Польщі. Інтересно, якуж ролю вони тепер відограють. Бож не треба думати, щоби і тамта „Польска орґанізація свободи (вольносці)" зреклася творення військово устроених кадрів і річ певна, що і про се незадовго дещо цікавого почуєм. Але докищо приглянемося, як представляєся орґанізація тої новітної „конфедерації". — А ось як: В місцевости, де знайдеся 20 конфедератів, — повстає з них „Група конфедерацка", котра орґанізує „боеву дружину". Та дружина орґанізує крім сего „ґрупен стражи пшедней млодзєжи" зложеної з хлопців від 16 до 18 року життя. Над „ґрупами конфедератів" стоїть „довудзтво окренгове".

„Дружини боеві" мучаться в „боеві відділи" котрим „Реґіментарж конфедерації" надає коменданта. Крім того є ще „начельне довудзтво" і ріжні тіла дорадні, як „сойм конфедеразкі" і т. ин.

Як бачимо — є се цілком порядно обдумана військова орґанізація, котра розбиті доси ріжні вшехпольські ґрупи хоче злучити в одну, карну цілість.

Знаючи загонисту вдачу Поляків мусимо приняти за певне, що така орґанізація тихо сидіти не буде і що борше чи пізнійше прийти мусить до збройного конфлікту між конфедератами а „вольносцьовцами". „Напшуд" пророкує, що конфедерація з кінцем липня устроїть бунт.

Тимчасом мали Поляки иншу гарну, але коштовну забаву: Король і королева ромунські приїхали до Варшави, а були також і в Кракові та инших деяких місцевостях. Дуже інтересною була їх гостина у ґрафа Альфреда Потоцького в Ланцуті, так як королі не так то з часта до ґрафів їздять. Се для них троха за низька кумпанія. Та се має певного рода значенне з другого боку: недавно розійшлася поголоска що польська шляхта з В. України задумує переперти свого власного кандидата до гетьманської булави а то власне Альфреда Потоцького, котрий має на Вел. Україні рівнож великі добра. Правобережні шляхтичі, що повтікали з під большевицької влади думають собі: міг дідич Скоропадський зістати гетьманом при помочи німецького війска, може зістати гетьманом і дідич Потоцький при помочи війска польського! Бракує лише дурниці: треба большевиків вигнати з України. І до сего мабуть ладнаесь Польща разом з Ромунією. А щоби ліпше порозумітись як і що має бути та запити справу на місци приїхав власне король Фердинанд зі своєю подругою, деякими міністрами та ґенералами. Не обійшлось очивидно і без маневрів, але сензацією сих парад було що иншого: Вітос купив собі нарешті кравату. Всі міністри та другі шишки були у фраках, циліндрах та білих кравватках; Вітос виступив у чемерці, мягкім капелюсі та. . . в якійсь пасманистій краватці. З сего бачимо, що на Вітосі і на зверх відбилася спілка з Хеною: він відступив від своеї безкраваткової системи, котрої доси завзято тримався. Та коли ми вже є при Вітосі, то вже за одним заходом мусимо розповісти про найновійший жарт, який собі робять на його рахунок польські посли в кульоарах варшавського сойму. Оден або другий виставляє рівнобіжно і поземо перші два пальці правої руки і питає иншого, що ще не знає про сей жарт: „Що то ест прошен пана?" Другий робить здивовану пику, а тоді каже перший: „То ест пана Вітоса хустечка о носа!" Очивидно з сего виходить загальний реґіт, хоч сей жарт сам по собі і грубий і недемократичний.

Тимчасом союз з Ромунією приймає відразу намацальну форму: вже 2. серпня с. р. виїзджає до Ромунії 300 польських офіцирів в цілях студій. На чолі сеї військової місії стоїть шеф генер. штабу Розвадовскі. Польскі штабовці будуть у Чернівцях, Яссах, Кишиневі і Букарешті, а крім сего обїдуть Семигород і решту Бесарабії.

Є се справді дивна обїздка (пише про неї жидівська „Морґенцайтунґ"), бо заходить питаннє: чи вони мають учити Ромунів, чи самі вчитись у них, чи радше учитись, як виглядає терен призначений до оборони від большевиків. Злий се знак для Румунів що так згори готуються до оборони навіть цілком позаду лежачого Семигороду! Будь що будь не чути цілком, щоби большевики лаштувались до походу на Польщу і Ромунію але противно приходять вісти, що діеся цілком щось противного: Польща послідними часами садить чимраз більше війска на галицьке Поділе, а під Чортків наспіло кільканайцять потягів Червоного Хреста, котрі однак везуть не так санітарний матеріял, як радше чисто военний: зброю та муніцію. В впрочім колиби та поголоска щодо ладунку була й неправдива, то пощо чисто санітарних але военних матеріялів коли нема війни? Видко, що д. Клим Обух мав слушність в своїй, у „Свободі" поміщеній статті про „Грозу нової війни на українських землях", і що війна справді грозить, а то в першій лінії — радянській Україні. І коли пп. Троцький та Фрунзе ударили нараз в такі українофільські струни, то мабуть добре перенюхали небезпеку, яка грозить їх советським републикам. Питаннє лише, чи се позірне навернене закаменілих грішників не є вже спізнене: чорні хмари білої реакції готуються і гуртуються чимраз грізнійше на западнім небосклоні а недавно ухвалена французьким парляментом пожичка для Югославії у висоті 500.000.000 золотих франків має також своє значінне. Чейже 13 міліонів числяча, впрочім і сама богата Югославія не потребує такої значної пожички! Ті франки є очивидно призначені для нової, у Югославії орґанізованої московської, білої армії, котрій однак, при її внутрішній, моральний (!) силі — ми якось не годні пророкувати надто великих лаврів.

Колиж і польська армія позбувшися щасливо (?) Пілсудского тепер „з запалем годним лепшей справи" вимітує зпоміж себе Пілсудчиків-ґенералів та штабовців то ми дуже сумніваемось чи таке „вржене" внутрі сеї армії причиниться дуже і до її боздолности... А впрочім — най би пани і билися, коли лише у нас (мужиків) чуби не тріщали!

Чи однак „мужики згодяться лише на „пасивну" то є дословно — терпячу ролю у тих змаганнях, чи дадуть і надалі з собою не робити, що захочеться „панам", або чи не прийдуть остаточно до переконання, що час вже перестати бути предметом чужих імперіялістичних експериментів — ось в чім заковика!

Др. Кирило Трильовський.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рож. Пр. Богородиці, від. 36 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о годині 7.30 вечером в середу, 8. серпня в гали церковній під ч. 303 Гудсон Евню. Всі членкині повинні явитися і заплатити свої довги. — Зофія Галушка, предс.; Зофія Гунська, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316 повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о годині 7:30 вечер, в четвер 9. серпня в домі Вільні Козаки під ч. 102 Джойнер ул. Проситься всіх членів щоби явились на цей мітинґ. Обовязком кождого члена є виповнити ухвалу товариства без опору. Если буде знаходитись член проти, то з ним поступиться після товариського статута. — Н. Стрілець, предс.; О. Мачинський, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Новозаложене тов. Запорожська Січ, від. 284 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. серпня о годині 10. перед полуднем. Проситься кождого щоби явився на сі збори, бо має зачатися важна точка і робота, також хай кождий член приведе зі собою бодай одного нового члена, хай кріпшає новозаложене тов. Запорожська Січ в нашій місцевости. Прісім припоминаєся, що збори будуть відбуватися кождої 2-гої неділі в місяци в гали Укр. Нар. Дому під ч. 1020 Н. 9-та ул. — Т. Дохват, предс.; С. Витвицький, писар.

З ПРИВОДУ КАТАСТРОФИ

З приводу недуги президента Гардинґа підносилися в американській пресі голоси, якби зарадити таким несподіваним ударам, який держава потерпіла через нагле занедужанне бувшого президента Вилсона вчасі його подорожі над Тихим океаном, і який могла теж і вдійсности потерпіла через нагле занедужанне і смерть президента Гардинґа, теж вчасі його подорожі і теж над Тихим океаном.

Яко один із способів подають, щоби Конгрес ухвалив, аби заступник президента виконував частину його роботи

Се була би поміч для президента в урядованню, але не була-б зарадою на амбіцію президента або й цілого народу, щоби президент їздив на мирову конференцію до Парижа, а вернувшись домів, обїздив цілі Злучені Держави і скрізь з дня на день виголошував бодай одну довгу промову; або, щоби президент їздив на Аляску і по дорозі туди і назад разврaз промовляв і промовляв.

Правда, публика має тоді що читати в пресі і має на що дивитися в театрах (мувіз), але щоб таку виправу відбути, треба бути молодим чоловіком і спортовцем.

Хто хоче старого президента, аби розважний чоловік сидів в Білому Домі, той не може рівночасно хотіти, аби він як молодець потрафив перебувати тяжкі подорожі із щоденними довгими промовами (іноді навіть по три в день).

Тому спосіб є лиш один: треба здоровлє старих президентів щадити.

НОВИНИ НАШОГО ПИСМЕНСТВА

Фредерік Містраль. СПОГАДИ Й ОШОВІДАННЯ. Загальна Бібліотека, ч. 177-179. „Українська Накладня", Київ-Ляйпціґ, 1923, стор. 218.

Рідко буває, щоб корисна книжка була рівночасно і цікавою, і приємною. Книжка великого провансальського поета Містраля щасливо сполучує в собі всі ці три прикмети: вона і корисна, і цікава, і приємна. Її однаково залюбки прочитають і дорослий і школяр, і освічена і проста людина. Вона має в собі те, чого бракує багатьом иншим книжкам. Глибокий життєвий досвід її автора сполучується з великою сердечною добротою юта з безмежною, фанатичною любовю до свого рідного краю.

Провансальці — побічна галузь французького народу багато де в чім пройшли той самий шлях, що ним ішов наш український нарід. Провансальську мову вважали мертвою й похованою, провансальку культуру — неіснуючою, а самих Провансальців — за чистокровних Французів. Перед століттем, коли у нас саме появилась „Енеїда", стала відроджуватись і провансальська мова. Появились твори Руманіля, Обанеля та инших, писані цею „мужичою" мовою. А незабаром виступив і Фредерік Містраль, який своїми творами остаточно привернув тій мові її давне значіннє й поставив її в ряд з культурними світовими мовами.

„Спогади" Містраля давно вже повинні були заняти почесне місце в нашій перекладній літературі. Тому вітаємо появу цеї книжки й бажаємо їй як найширшого розповсюдження серед нашого читаючого громадянства. Робимо це з тим чистійшим сумлінням, що переклад, який зладила Ганна Чикаленко, як небо від землі відріжняється від більшости розповсюднених у нас перекладів з чужих мов. Він є чистий, легкий, народній і кождому зрозумілий. Читаючи його, місцями забуваєш, що то переклад з чужої мови, а маєш враженне, немов би перед тобою був твір, написаний одним з наших старих писменників, які не тільки любили рідну мову, але й знали її.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ

У „Свободі" у виданню з 2. с. м. на першій стороні в новинці п. з. „Американський міністер говорить по велшськи до Лойда Джорджа" в 8-ій стрічці здолу, конець речення має правильно звучати так: „ а Вести се діла Америка".

В. Ґ. ГАРДИНҐ.

Двайцять девятий президент Злучених Держав Ворен Ґамаліел Гардинґ, котий помер наглою смертю в четвер, дня 2. серпня, в Сан Франциско, родився на фармі в селі Блумінь Ґров, в повіті Моров, в стейті Огайо, дня 2. падолиста 1865. року.

Батько його був сільським лікарем, а Ворен був найстаршим з 8 дітий своїх родичів. Батько його походив зі шкотських поселенців, а мати з голяндської родини. Лікарюваннє не приносило батькови богато доходу, і він мусів займатися теж фармерством, щоби прожити. Ворен виростав через те як фармерський син, помагаючи батькови в пільних роботах, ходив до сільської школи, виростав сильний та веселий.

В 14-ім році життя він вступив до колеґії в Іберії, Огайо. Вакаціями зарабляв, працюючи на фармах, то яко малярський помічник, то яко візник при будові, тощо. Зимою ходив до школи. В сі часи він навчився друкарської штуки, а видаючи в школі студентську ґазету, полюбив журналістику. Маючи 19 літ життя, він дістав роботу в тижневнику „Де Меріон Мирер” в місточку Маріоні, в стейті Огайо. Тут він і зачав учитися права. По якімось часі властителі сеї часописи примусили Гардинґа зреґиґнувати зі вого становища, бо часопись була демократична, а Гардинґ був завзятим републиканцем, але один з них зараз поміг Гардинґови на спілку з другими купити другу ґазету на власність. В той спосіб Гардинґ став властителем ґазети „Стар”, яка скоро робила собі богато приятелів головно завдяки здібностям, енерґії та чемности Гардинґа.

В 1891. році, коли йому було 26 літ, Гардинґ оженився з дочкою місцевого купця проти бажання її родичів. Жінка стала працювати з мужом в молодій ґазеті. Коли Гардинґ продав сю ґазету в 1923. році, ґазета мала вже понад 30,000 передплатників та була добре відома на кілька стейтів довкруги. Одною з основ доспіху сеї ґазети було теж обходженне Гардинґа з робітниками, з якими він все обходився як рівний і товариш. Сій ґазеті завдячує місто Маріон свій перехід та розвій з малого місточка на велике фабричне місто.

Як редактор він став скоро займатися жваво політикою. Він став відомий як політичний бесідник та був вибраний до повітового комітету републиканської партії. В році 1898. він уже був добре відомий виборцям свого округа, що без трудности був вибраний стейтовим сенатором. По упливі другої каденції на становищи стейтового сенатора його вибрано в 1903. році заступником стейтового ґубернатора Огайо. Через який час він вернув знов до самого редаґовання, щоби в 1910. році вирннути яко кандидат на ґубернатора стейту Огайо. Його побив демократичний кандидат. Брав опісля визначну участь в боротьбі межи Тефтом та Рузвелтом, і сему певно завдячує свій вибір сенатором конґресу в 1914. році. Дістав він був тоді 72,000 голосів більше як його найсильнійший противник. Так він став поважною постаттю в політиці цілих Злучених Держав. По двох роках його сенаторовання стали його вважати вже за можливого кандидата на президента Злучених Держав.

Нагодою для нього були вибори з року 1920. Проти нього було кількох богато сильнійших кандидатів на іменованнє з рамени републиканської партії, і се власне рішило в користь Гардинґа. Вибір не завів. Гардинґ був вибраний більшостю 7 міліонів голосів.

Коли він обняв свій уряд 4. марта 1921. року, його ждав тяжких питань, як зменченне видатків на уряд, відправленне воєнних урядників, зверненне краю на дорогу мирного розвою, зараджене промисловому застоєви, зменченне видатків на фльоту та армію, а передовсім наверненнє Злучених Держав на нову дорогу в заграничній політиці. Його адміністрованнє зазначилося без сумніву рядом великим випадків, з яких найбільшим була межинародна конференція для зменчення морських зоружень, скликана Гардинґом до Вашинґтону. В хвилі його смерти Гардинґ був занятий виголошуванням публичнич промов в користь приступлення Злучених Держав до межидержавного суду, який на основі версайського доґовору основано при Лізі Народів; Гардинґ стояв на становищи, що Америка не може стояти зовсім осторонь від межидержавної політики та межинародних орґанізацій. Її інтерес вимагає, щоби вона приступила до якогось межидержавного тіла, що має на ціли мирне полагоджуваннє спірних межидержавних справ, зі застереженнєм однак повної самостійности американської републики.

Серед сеї пропаґанди в користь такої межидержавної політики президента Гардинґа заскочила несподівана смерть.

П. Стах.

ЗЕЛЕНІ ЖУПАНИ

XIII.

В ЩАСТІ.

З весною знов гули Зелені Шуми
І подались в невідомі краї.
В душі-ж щораз роїлись щастя-думи,
А в серденьку співали соловії.

Іван вернувсь, — красою неземною
Розквітла знов вона, як райський [крин,
Жила-цвіла лиш думкою одною:
„Зо мною він… він мій… один… один!”

І перед сном і вставши на світанні
Благала все Царицю Пресвяту —
Йому й собі талан послати у коханні,
І чесний шлюб, і долю золоту.

А днями свят на неньчиній могилі
Її щораз побачиш у сльозах:
„Благослови, о нене, в чеснім ділі,
Благослови на довгий дружній шлях!”

XIV.

В ДУМАХ.

Мов із спижу майстром литий,
Ходить велитень Іван, —
В хмарах дум тяжких повитий, —
Вільним кроком через лан.

Дужим рухом в землю плуга
Непритомно вгородив…
Чи його гризе недуга,
Чи тамує він свій гнів?…

Чи закралось в серце стиха
Гостре жало пречуття
Невідомого ще лиха
В щасті вільного життя?

Ще недавно вільним духом
Линув з піснею в блакить,
Щоб для всіх єдиним рухом
Сине небо прихилить.

Ще недавно, сили певний,
До життя він аж горів,
В бою смілий, в праці ревний,
Без вагань і зайвих слів.

А тепера, чимсь прибитий,
Він за плугом, мов та тінь,
Ходить хмурий і сердитий,
Наче й жить йому вже лінь…

XV.

— Та що з тобою, орле мій?… —
І вся здрігалась від питання.
Десь соловейко в тьмі нічній
Дзвенів, умліваючи з кохання.
„Нічого… ні… Якісь чутки
Непевні линуть із півночи…
По селах кличуть в козаки…
Дають і зброю… Йдуть охочі…”

— Я не пущу тебе, о ні! —
Мов пташка в клітці, трепетала
І вся палала, як в горні,
І цілувала, й пригортала.
— Я не пущу!… Се знов війна?
Чи крови ще не забагато?… —
„Так, серденько… Але-ж Вона…
Її катюгами розпято…”
— Вона?! То в тебе й друга є?
Де-ж та розлучниця лихая?…
А я-ж… О, горенько моє!… —
І відсахнулась неживая.
„Її розпято над Дніпром,
Бо над усе любила Волю,
Не гнула спини під ярмом
І проклала свою недолю…”
— Іване, гей! притомний ти?
І що верзеш, як божевільний?… —
„Десь з Неньки тішаться кати,
А я сижу… здоровий, сильний…”
— З якої Неньки? Боже мій!
Ти хорий, бачу… — Заридала
Від пречуття розбитих мрій,
Згубивши все, що тільки мала.
„Не плач-же, серденько! шляхів
Не переоре нам та Мати:
Пришлю ще завтра я сватів,
А там — підем попа єднати…”

XVI.

РОБІТНИЦЬКО-СЕЛЯНСЬКА ВЛАДА

Село в огні… Горять хатки,
Ридають матері і діти,
І перелякані батьки
Не знають, що робити.

Хто запалив? і звідкіля
Узявся ворог невідомий?
Побе його свята земля,
Побють небесні громи!

…Ба-бах! ба-бах!… Здрігнулась ніч,
І смерть в огні затанцювала:
„Тікай, хто в силі, звідси пріч, —
Заллю за шкуру сала!”

Куди-ж тікать?… Пекельний жах
Обсів довкола всі дороги…
Почув Іван рясне — ба-бах! —
Схопивсь на бистрі ноги.

Біжить із хати. Пяна смерть
З огневим лізе поцілунком.
Москаль по хатах скрізь круть-верть,
Захоплений грабунком.

— Іване, гей! у ліс! у ліс! —
„Стривай, заскочу до килини!…
І звідки дідько їх приніс
І за які провини?…”

Її ось хата. Тихо в ній…
Хтось потрощив і вікна й двері.
„Невже… невже… О, Боже мій! —
Дісталась ненажері?!…”

Іван ускочив. На землі
Лежав горілиць батько вбитий
І два сини — іще малі,
Яким би жити й жити!

Іван мимохіть скинув бриль, —
Полізла догори чуприна,
Вхопив за серце гострий біль!
На лаві спить Килина…

Навіки спить… Несигий звір
Пошматував красу невялу,
Погас дівочий тихий зір,
І смерть прийшла помалу.

Мов лютий звір, ревнув Іван,
Схопивсь за голову і з хати
Прожогом кинувсь, безуман…
Десь гавкали гармати…

Не чується Іван, як чорний дим
Вхопив його в свої обійми,
Як гай вродився перед ним
І взяв сірому в прийми…

XVII.

В ДІБРОВІ.

Зелена діброво, добридень тобі!
Добридень, таємний, задумливий гаю!
Подайте пораду у тузі-журбі —,
Од смутку конаю!

А серце у грудях палає огнем,
Що-ж діяти мушу — не знаю, не знаю
То дай-же у тебе спочить під кущем,
Зелений мій гаю!

І може у тихім згорьованім сні,
В зеленому шумі рясного розмаю
Сподівана доля присниться мені, —
О, рідний мій краю!

Красується квітом, пишає весна,
А ворог наш робить нам пекло із раю..
Ох, дай відпочити, діброво рясна,
Вклоняюсь, благаю!…

XVIII.

ЗЕЛЕНІ ЖУПАНИ.

У Чорнім лісі над Дніпром
Кошами стали… Хто-ж вони?
Та чутка котиться селом —
Зелені жупани.

Удень не видко їх нигде:
Завзятцям мати — темна ніч,
Хоч грає Сонце молоде
У зморшках їх облич.

Ніхто пісень їм не співа,
Хіба що лісу буйний шум,
І ницне долу голова
Од тиску чорних дум.

Спитай, як звуть, — в одно: Іван, —
Відкаже й усом не моргне.
Хто ворог твій? — Москаль і пан!
Як скаже, аж здрігне,

І очі блиснуть, як той жар,
Пойметься думою чоло!…
Чи мало, певне, чорних хмар
У серці залягло!

Багато вас? — Та хто лічив!
Про теє зна зелений ліс,
А хто-б злічити захотів —
Гукне гармата й кріс.

Родину маєте? — А вже-ж.
Була і мати і сестра,
Та гореньку немає меж
Обаполи Дніпра.

Десь матір звірі розпяли,
Дівчат оганьбив лютий кат:
За них ми помсту понесли
В ліси із рідних хат…

(Конець буде).

ДУМКИ

Можемо сприяти або не сприяти Німцям, але мусимо признати, що вони розумний і хоробрий народ. Однак їх відвага і мудрість не помогли їм богато супроти хитрощів й насили.

Це саме лукавство побідників і їх прислужників завалили і нам нашу українську державу.

• •

Витривалість і характерність німецького народу винесе його назад на верхи, ід сонцю, щастю.

Українці мусять мати залізну волю, таку як Німці. Тоді теперішні злидні стануть тільки кузнею, в якій викуються великі характери.

• •

Богата українська земля це лакомий кусок для усіх сусідів. Коли не створимо своєї сили, щоб відвернути всяку напасть, то тільки міняти-мемо наїзників. Коли не хочемо бути мячем, який копають світові грачі на всі боки, мусимо стати скалою, якої ніхто не зрушить з місця.

• •

Централізація усіх українських сил на політичному, економічному і культурному полі се те чарівне слово, яке отворить нам дорогу до сили і свободи.

• •

Хто хоче вийти на високу гору, той мусить знати, що по дорозі будуть перешкоди. Слабої волі чоловік не дійде до вершка, бо найде ріжні вимівки, щоби прикрити своє лінивство.

Тільки нація осягає волю, яка на стрімкій, каменистій дорозі ід незалежности, не знеохотиться ніякими прешкодами.

• •

Є між нами такі, що нетільки самі котяться на дно розпуки і зневіри, але ще й хапають за ноги тих, що витривало прямують до вершка нашого національного життя.

• •

Центральна Рада, Директорія, Галицький Уряд, повстаннє — це все не вийшло для нас без хісна. Це були піоніри, які промощували дорогу для української держави. Помимо сповидної невдачі, всі ті спроби вийшли нам у користь, бо дали національну свідомість масам нашого народу.

• •

Таксамо не змарнувались ті жертви, які дала американська еміґрація „на політику”. Будь-щобудь, вже тепер Американці знають, що є Україна і українська нація.

• •

Великим кроком вперед є створити „Обєднання” як осередка для несення помочі у сторону краю. Коли ця орґанізація, у своїй еволюції, переміниться на дійсну всеукраїнську орґанізацію, до чого вона й прямує, тоді наша еміґрація може бути гордою, що дала перший примір, як треба єднатись усім Українцям, без уваги на кордони, покладені ворогами.

• •

Братерство всіх людий — великий ідеал. Але до нього доходиться тільки через любов до найблизших. Хто не любить свого народу в біді, а горлає про любов нещасних на усьому світі, той лукавець, який прикриває своє себелюбство.

ЧУЙ-ДУХ.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ДРУГИЙ ТОМ.

(28)

Нарешті їй здалося, що вона найшла спосіб боронитися і пройнята одною ідеєю вона піднялась і промовила: „Я схоронюся до монастиря, куди не сягає глузливий регіт світу. Там молячись навколішках на холоднім камені я утишу гнів неба. Ви, всечесний отче, будете так ласкаві промовити за мене добре слово у наставниці якогось монастиря з найсуворійшими орденськими приписами. Там я поховаю себе живою і ніхто не згадувати-ме мого імени. Цілий мій маєток, який я збирала ощадно протягом богатьох років, і полишений мені довічний ужиток володіння моїх предків я полишаю вашому ордену і прошу лише, щоб в каплиці знесвяченого гробовця моєї родини що-півночи відправляли вечірню, доки ваш орден буде володіти цим замком.”

Контеса промовила ці слова сумним тоном відреченння; її голос понижався часто до легкого шепоту, і вона хлипала, коли хтіла надати свому волосу більше сили.

Абат піднявся з свого місця, і коли контеса простягла до нього свою тремтячу бліду як з воску руку, він стиснув її і промовив з гордо піднятою головою: „Сядьте тепер контеса і послухайте, що я вам скажу. Щоб нам передовсім було ясно те, що ви згадали в кінці, скажу я вам, що я і мій орден не потрібуємо ані вашого замку ані ваших грошей. Це не наше завдання видурювати слабодухим людям їх світські дібра в хвилину їх скрушення. Ми не викликаємо проти нас ненависти середньовічним добуваннєм спадщин. Це також не наша річ відбувати що-півночи босими вечірню у вашім родиннім гробовцю, а решту дня проводити за витрачанням ваших прибутків. Отже цю ідею, графиня, полишіть раз на все.”

Контеса була вражена цими словами. Вона почувала до цього чоловіка вже всі роди прихильности, лишалося ще їй лише високо поважати його за його некористолюбство, за його високе понехання світської власности, щоб цілком підпасти під його владу.

„А тепер полишіть також думку, графиня,” казав абат далі, „поховати себе в якімсь монастирі. Там ви не знайшлиб того, що ви шукаєте: спокою. Подумайте лише трохи над цим. При вашій схвильованій фантазії, яку шкідлива для нервів монастирська самотність подражнювалаб в найгірший спосіб, ви не моглиб слухати жадної месси. Хібаж при звуках псальма, орації, у вашій душі не звучалаб пародія? Хібаж при найпобожнійших співах не стояв би демон при вашім боці і не примушував би вас в хорі чути шинкові пісні? А колиб ви бачили якусь сестру з побожною міною навколішках перед вівтарем, чи не подумалиб ви при цім: мої улюблениці молячись удавали також побожність і молилися не до бога, а до чорта! Чи не булоб це так, графиня? Ви знайшлиб в монастирі, перед вівтарем, злий захоронок. Для иньших це може й є захоронок, але для вас це булоб лише місцем прокляття і каменем наткнення, і з вами моглоб бути так, як з тим оспіваним поетом пустельником, що забув молитву і замість того, щоб молитися, кляв бога!”

Очі графині палали при цім жахливім образі. „Правда! Правда!” лебеділа вона і живо бачила перед собою те, що їй пророкував абат.

„Болючий спомин про согрішення відлучив вас від церкви і відібрав у вас молитву,” продовжував абат жорстоко.

„Правда! Правда!” промовила контеса, хлипаючи і бючи себе в груди. „Я не можу більш бачити церкви, ані допустити молитви на мої уста!” А потім вона розпачливо кинулась до ніг священика, схопила з корчевою силою його руку і скрикнула не тямлючи себе: „Але куди я маю тікати, коли не до церкви? І чим я маю боронитися, коли не молитвою?”

Священик відповів єлейно: „Удайтеся до вашого серця, це є справжній захоронок і боронітся добрими ділами. Добродійства будуть малитися за вас!”

Тойделінда притисла руку священика до свого палаючого чола. Тоді вона тяжко підвелась і промовила, простягаючи руки: „Розпоряджайтеся мною, наказуйте, що я маю робити.”

„Вертайтесь до великого світу і займіть місце, яке вам належиться там.”

Контеса вражено відсунулась назад і дивилась на священика непорушними очима.

„Я маю вернутися до пустого світу, який я полишила перед двадцятьпятьма роками? Я мушу тепер викликати проти себе глузованнє світу, радости якого я відкинула від себе?”

„Графиня, ви схибили, змарнували ту половину вашого життя, яка дає втіхи. Тепер вам лишається ще половина життя, протягом якої можна набути повагу світу. Ви маєте ще час навернутися на правдивий шлях.”

„Мій отче, подумайте, що в тих колах, в яких ви примушуєте мене зявитися знов, є лише для мене глум і пониження. Нова ґенерація не знає мене, мої родичі глузують з мене.”

„Але є зачароване коло, в котрім кождого негайно пізнають і ні з кого не глузують. Хочете оточити себе цим колом?”

„Умістите ви мене в цім зачарованім колі, яке воно є?”

„Це я вам хочу сказати ґрафиня. Ваша нація перебуває тепер у великій борні, борні духа. Все прямує до того, щоб здогнати поступовійші нації — вчені, поети, державні мужі, національні економи, промисловці, виховавці народа, чоловіки, жінки, молодики, старі, маґнати і міщане. Колиб всі знали, як вони прямують до одної цили, то ми доконалиб чудеса; але відокремлені один від другого, кождий працює для себе, і всі змагання лишаються марні.”

Контеса слухала з напруженою увагою; вона ще не розуміла, куди прямував священик.

„Що бракує цьому велеканському стремлінню? Осередок. Країна не має осередку. Дебречін цілком мадярське місто, але через свою конфесійну виключність він позбавляє себе універзальности, Сеґедін добре положений, але це занадто примітивне і цілком демократичне місто; Клявзенбурґ хоч і мадярське місто, і хоч аристократичні елементи перемішані там добре з батьківською культурою — але він положений по той бік Кіраліґаго, а час Бетлена і Бочкая минув. Отже Пешт був би єдиним центральним пунктом. Це своєрідне місто! Я обїхав всі пять частин світа, але ніде в світі не знайшов подібного міста. Там повстає все так, ніби ніхто не дбав про иньших і ніби кождий гадав, що світ лишається там стояти, де він його полишив. Хто прибуває до Дунаю, того вражає величний фронт на березі і широка просторонь перед ним; а тепер починають забудовувати гарну довгу площу шестиповерховими будинками до винайму, і кождий будинок має розуміється иньший стиль. Тісно один біля другого видні палаци вибудовані в стилі романськім, ренесансі. А проти них підноситься на-пів голяндська, па-пів готицька публична будова мавритансько-еспанськім і. Це видовище викінчено декількома сільськими вежами. Проти монументальної будови моста на ланцюгах піднимається камінне пуделко з чотирма вежами; цю будову називають базилікою, але вона виглядає як величезний ешафот. З усіх боків стирчать величезні фабричні димарі, що поширюють вічний дим над містом. Фабрики, доки, палац академії, редута, доми до винайму, штучні млини накопичені одні над другими і між другими; академія стримує рух доків, а галас доків перешкаджає нарадам учених, дим парових млинів задушує обох, а вежа мійського дому збудована на взірець мінарету говорить чужинцю: ходи лише ближче, тут Царгород.”

Контеса могла вже усміхатися з викладу священика.

(Дальше буде).

Василь Пачовський.

ТАБОР СМЕРТИ.

(З „Пекла України".)

Марко Проклятий в нас звалив державу.
І налетів на нас Червоний Вій,
Впялився в землю, видер волю, й славу.

Проклін гріха нас бив як буревій.
Петлюра продав брата під Варшаву,
Щоб Білий Смок на Вія йшов у бій!

Змії залили край в потоках крови.
На наших трупах заключили мир;
Роздерли край, закули нас в окови.

Марко тікав на захід як опир.
Впав на науку братньої любови
У табор смерти на кровавий пир.

У двайцять вісім тих таборів смерти
Лихі завозять зривачів оков.
Що моглиб землі вкрадені віддерти.

Читайте злочин з трупячих голов:
Де стане Польща дух їх мусить мерти,
Щоб Білий Смок міг ссати чужу кров!

Марко взрів Пекло, як попав за дроти,
Тікав, аби не чути зойку тих,
Що їх вели під канчуками роти.

Аж ось упав на тіла неживих,
Яких щурі згризають кріз гидоти,
А живі трупи блудять коло них.

Там плаче мати:„ Сину мій, голубе!"...
А син не чує. Очі в стовб запер.
Пожовк як віск і рухав спеклі губи.

Пять днів в вагоні без води... Тепер
Упав без руху, — виділи крізь зуби:
„Не плачте, Мамо, ми не вмрем!" — і вмер.

В Бугшопі*) ад. Там сопух, крики, стони,
Лежали в пошестях на будяках
Стрільці, цивільні, дітваки і жони.

Обдерті, у вошивих лахманах,
А всі як смерть. Без руху, без обслони,
Без стиду, із горячкою в очах...

Хтось крикнув: „вставаць!" Хто зірвавася з
Але що третій з них звалився з ніг. [жахом;
Вбіг плютоновий — всі тремтіли страхом.

„Ви цо?!" — ударив дротом, куди біг...
—То трупи! — крикнув хтось під його змахом.
Де хорий зойкнув — глумом кидав сміх:

„І так юж не пожиєш, ти кабане!"
На двір на чорну з жолуді гонив —
З юрби від бійки хлипало риданне.

Марко вчув крик зза стін і слух схилив:
Там бють по сорок буків на сніданне,
На кого сторож ласку доложив.

Скрипить віз смерти. Тягнуть живі трупи,
А другі пхають шпиці від коліс.
Дрожать на возі трупи збиті в купи...

За ними чорт рогатий несе кріс.
Скрегочуть трупи до Марка як супи:
— Бач, що за рай нам твій розвал приніс!

Втікав як Каїн. Стрінув екзецирку:
Вперед веде священиків жидок,
Кричить: „Габт ахт!" — стають під коман-
[дирку.
Як каже, обертаються що крок.
Падуть, встають, лягають — як у цирку;
А там Ляхів регочеться кружок.

Йдуть офіцири босі, безголосі.
„До таньца і ружаньца!" — крикнув пан.
Попи танцюють в такт сиволосі,

А офіцири їм співають тан;
То на взамін йдуть у танець босі,
Попи співають брязкотом кайдан.

Ідуть стрільці. В їх жовтосині стяги,
На кождім слави нашої імя.
Аж „підер!" — гримнув Лях серед ватаги.

Упали на живіт в гній до сміття
І повзають, співають срам зневаги,
Плюють на стяги, щоб уйти биття.

Марко закрив лице. Клич до обіду.
Ідуть як валка трупів кістяки...
Коб яке листє — зїли все без сліду!

Падуть за зернем в кінські лайняки.
Бються в гною за лушпу з бульби гниду...
І знов шумлять дротяні нагайки.

Убийте, паночку, бо стогидло
Голодувати! — застогнав дідок:
В алею нагайок загнали „бидло".

Знов юшка з хробів, цвілий хліб з кісток,
І бурка гнила — глянути обридло,
Тай мус нести алею різок!

Хто ніс вдовж били дротом через плече,
А піп вхопив ніж з кухні кріз наруг.
Підрізавсь, впав — із горла кровця тече...

Глузує легіонер з кровавих смуг.
Хтось з бранців хап! за камінь — в Ляха
І скаче скоком смерти в сивий Буг. [мече.

Знов розтягають голих до побою.
Бючи дротянкою попав у встічь
Маліна пан, на шию став ногою...

Кричить, а кров аж бризкає до віч —
Тому, що вирвав кріс пад головою:
„Юж здехла Україна, сгшелай дзіч!"

Марко не вдержав — вскочив, вирвав кріса,
Прикладом тріснув — повалився Лях.
Вдарив виск вовчий — вислав всіх до біса!

Вискочив з крісом на Богданів шлях.

Май, 1923.

*) Бугшопа в Берестю, давні хліви й бараки Німців, де є тільки долівка без прич і дошок; вікон немає.

ватися, читати, і роздумувати по українськи, бо знають, що Українці родились Українцями для Українців.

Добре виховання то щасте і скарб чоловіка. Українці знають що їх діти будуть виховані лише тоді, коли окрім англійської школи будуть мали також школу українську, і тому не жалують великих жертв ані гроший на будову „Українського Народного Дому Просвіти".

Заряд інституції уряджує другий пікнік в неділю, дня пятого серпня, пополудни в Кемден Парк. Весь дохід призначений на будову дому.

А. Е. Білінський, предс.
Ф. Дюк, секретар
Г. Федюк, касієр.

КООПЕРАЦІЯ І ТОРГОВЛЯ

Кооперація не є ніщо инше, лише спілкова торговля всіх тих, що належать до кооперації. Передівсім важне воно для кооперацій, котрі займаються купованням і продаванням товарів і котрі мають кооперативні крамниці, отже важне воно і для консумових кооператив. Прийдеш до кооперативи і купиш товар, як у звичайного торговця. Або прийдеш і продаш кооперативі своє збіжжа, кукурузу і т. и., як продаєш і торговцеви. Ріжниця є лише ця, що торговець сховає дохід тільки в свою кишеню, а це що заробить кооператива йде в користь усіх членів кооперативи. Покажемо ці на примірі.

Уявім собі громади, у кожній по тисячу господарів. Кожен госпо господар потребує на рік для свого хазяйства товарів за 5 тисячві долярів. Так кожня громада через рік видала би пять міліонів долярів. Тепер уявім собі, що в одній громаді є громадська кооператива, а у другій є приватний торговець. Цей торговець і ця кооператива заробили від проданих товарів 10 процент. Тим самим заробили би кожне від 5 міліонів долярів проданих товарів 500 тисяч або пів міліона. Але подумаймо, що ці громадяне мають на продаж: худоби, жита і инших своїх артикулів у кожній громаді знопродали: одні кооперативі, ву за 5 міліонів долярів, та що другі приватному торговцеви. Вони заробили лише 5 процент. Тут торговець знову заробив би коштом громади 250 тисяч долярів, а таксамо і кооператива. Так громадяне до року в обох громадах утратили би оден і пів міліона долярів. За десять літ зменшилося-б їх майно о пятьдесять міліонів. Це лише примір. Можна числити і на більші суми.

Скажім, що кооператива і торговець добре розвиваються, але народови йде все гірше з дня на день. Що тепер станеться? Торговець, — коли побачить, що нарід убожіє все більше — старатиметься продати все, що можна продати, а з готівкою відійде в иншу місцевість, де міг би заробити більше. Не схоче памятати ні про край, ані не подругів ратувати в біді цих, що недавно ще помоглu йому. У громаді, де є кооператива, булоб у такому разі зовсім инакше. Кооперативі і на думку не прийшлоб усе продавати і з готівкою втікати; зате вона підпирала би скільки би то було в її силах, своїх членів і кооператорів.

Так тепер бачимо всі, яка є ріжниця, чи купуємо у торговця чи у кооперативі. Не будьмо дрібничкові, і не кажім: ідемо до привасного торговця, бо він дає цента — два дешевше. Що даш торговцеви, то вже його і до цього вже більше не маєш ніякого права, а що даш кооперативі то є твоє.

Хто не купує у кооперативі, той продає себе і своє. Хто разом йде до торговця, як до кооперативи, той не є приятелем для себе самого. Будуймо радше собі кооперативні і просвітні доми, як торговцям і спекулянтам готелі, банки і палаті!

П. Беньковнч, кооператор.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацкі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДОПИСІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Справоздання Укр. Жіночого Запомогового Товариства в Нюарку.

Якраз скінчився рік істнования нашого товариства й тому я хочу подати короткий звіт діяльности нашого товариства за послідний півpік, бо за перший півpік звіт уже був поданий.

Мушу зазначити, що за другий півpік товариство було менше діяльне, чим попередно; однак всетаки, що могли те зробили.

Дня 23-го червня с. р. було відіграно драму „Душогубка". З сего було загального приходу 60.65, загального розходу 30.42, остало чистого доходу 30.23.

З тої суми передано 10 дол. проф. В. Кузівому для вислання на докінчення студій Іванови Коссакови у Відні. Оставших 20 дол. вислано до Союза Українських Інвалідів у Львові, виплатних в долярах, через „Срінгфілд Еве. Трост Ко." Оплата виносила одного доляра, а 77 ц. доложено з членських вкладок. Се булоб усе фінансове справоздання.

Крім сего наше товариство урядило було ряд відчитів про жіноче питання. Лектором був др. Л. Цегельський. Усіх відчитів було вісім, в котрих шановний прелеґент розказав нам, яку ролю відограла жінка в історії чужих народів а зокрема в історії українського народу. Говорив також про участь жінок в літературі а особливо звернув увагу, що українське жіноцтво повинно пильно дбати про виховання своїх дітий на свідомих українських громадян. В теперішний важкій хвили для народу, українська жінка в Америці повинна поза кухню, ложку, та миску, брати живу участь в допомозі для піддержання головно просвітних інституцій в старім краю, допомагаючи Рідній Школі, та образуючійся молодіжі по університетах на еміґрації.

Також українське жіноцтво повинно помагати українським інвалідам, котрі стратили своє здоровля в борбі за державність України а також політичним вязням. Українське жіноцтво нічим не повинно лишатись позаду мущин в народній і просвітній праці і головно повинно вести перед в самиританській роботі, йдучи слідом жіноцтва других висококультурних націй. Відчити загально кажучи випали дуже корисно, хотяй не все брало в них участь відповідно, кажучи, що наше жіноцтво ще відне число слухачок, що є доне зрозуміло цілком ваги своєї участи в суспільнім життю. Однак зваживши це, що попередними роками, рідко коли можна було бачити нашу жінку на вічу або на зборах, так тепер мушу з признанием зазначити, що наші жінки в Нюарку починають чимраз більше брати участь в публичнім життю. Колиб так ще викорінити з поміж наших жінок особисті противности і домашні сплетні, то можнаб богато добра зробити для себе самих і головно для української справи.

Підчас відчиту на поклик д-ра Цегельського зібрано було 10 дол. на підмогу нашій писменниці Ользі Кобилянській, які вислано в квоті 2.000 леів, число чека 36863, 15. мая с. р. на адресу писменниці.

Тут мушу зложити щиру подяку в імени нашого товариства д-ру Цегельському, що не щадив труду із своєї сторони, щоб дати нам як найбільшу користь з своїх викладів.

Подаючи звіт скромної роботи нашого невеличкого товариства, отсим кличемо до всіх наших посестер в Нюарку, щоб горнулись до нашого товариства, а тоді в згоді можна більшу роботу почати, бо в лучности сила, а в силі побіда!

ЗА УКР. ЖІНОЧЕ ЗОП. ТОВ. В НЮАРКУ:
Ю. Шустакевичева,
предсідателька.

МІННЕАПОЛИС, МІНН.

Український Народній Дім Просвіти.

Український Народній Дім в Мінниаполис може похвалитися, що добре розвивається.

Народній Дім, як організація народна й освітна, працює для добра громадян і їх дітий в Мінниаполис і околиці.

Уряд „Народного Дому" щиро працює, приєднує нових членів, колектує гроші на будову дому при всякій нагоді, уряджує пікніки й забави, дебати, відчити в чисто народнім українськім дусі і ширить ідею освіти, згоди і єдности.

Головний заряд „Народного Дому" просить всіх щирих громадян в Мінниаполис і околиці помочи, хто кілько може грішми або чим іншим причинитись до будови Народного Дому.

Днесь Народний Дім в Мінеаполис має гарний великий лот і троха грошей на будову дому, а заки власний дім збудується, всякі збори відбуваються в домі д. Федюка.

Заряд „Народного Дому" хоче збудувати новий дім ще сего року для ужитку і вигоди усіх громадян.

Громадяни в Мінneаполис дістали духа єдности й освіти, і хотять сами вчитись і вчити своїх дітий не лише блеяти по англійськи але й також бесіду-